

ЁШЛАРИДА ФУҚАРОЛИК МАСЪУЛИЯТИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ – УСТУВОР ВАЗИФА

Зиётова Адолат Эргашевна

Самарқанд давлат архитектура-қурилиш институти катта ўқитувчиси

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7297861>

Аннотация. Ушбу мақолада ёшлар тарбиясида мафкуравий иммунитет ва профилактиканинг ўрни ҳамда масъулиятни ошириш масалалари таҳлил қилинган. Шунингдек, ёшларни огоҳликка даъват қилишнинг механизмлари илмий асосланган.

Калит сўзлар: мафкуравий хавфсизлик, мафкуравий иммунитет, масъулият, ёшлар тарбияси, фуқаролик жамияти, қонун устворлиги.

ФОРМИРОВАНИЕ ГРАЖДАНСКОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ У МОЛОДЕЖИ – ПРИОРИТЕТ

Аннотация. В статье анализировано место идеологического иммунитета и профилактики противразрушительных идей в процессе воспитания молодежи. А также основано научные механизмы пропагандировать бдительности.

Ключевые слова: идеологическая безопасность, идеологический иммунитет, ответственность, воспитание молодёжи, гражданское общество, верховенство Закона.

FORMATION OF CIVIL RESPONSIBILITY IN YOUTH IS A PRIORITY

Abstract. The article analyzes the place of ideological immunity and prevention against destructive ideas in the process of educating young people. And also the scientific mechanisms to promote vigilance are based.

Key words: ideological security, ideological immunity, responsibility, education of youth, civil society, supremacy of the Law.

КИРИШ

Ўзбекистон ёшларида фуқаролик масъулиятининг шаклланиши ва унинг такомиллашиши жамиятдаги демократик ўзгаришларнинг давоми ва узвий қисми ҳисобланади. Чунки жамият ўз демократик ривожланишида фуқароларга тенглик, озодлик, биродарликни ҳаётий воқеликка айланттирувчи турли ҳуқуқларни бериш билан чекланмайди, балки шу ҳуқуқларга риоя қилишни, ўз ҳуқуқларидан ижобий, жамият манфаатларини кўзлаб фойдаланишни талаб қилади. Бу борада маҳалла идоралари, хотин-қизлар, нурунийлар, ёшлар ташкилотларининг ўрни ва ролини янада кучайтириш зарур. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев таъкидлаб ўтганларидек, “Инсон манфаатларини юрт тинчлиги, жамиятимиздаги ўзаро ҳурмат, меҳр-оқибат ва ҳамжихатлик муҳитидан ажратган ҳолда тасаввур этолмаймиз. Буларнинг барчаси бизнинг бебаҳо бойлигимиз ва уни кўз қорачиғидек сақлаш ҳар биримизнинг муқаддас бурчимиздир. Айни вақтда ҳозирги мураккаб замон, тинч-осойишта ҳаётимизни асраш ва мустаҳкамлаш, халқимизнинг кафолатланган хавфсизлигини таъминлаш масаласини янада долзарб қилиб қўймоқда. Шу мақсадда биз ҳозирги вақтда ички ишлар вазирлиги тизимини тубдан ўзгартириш чора-тадбирларини кўраяпмиз. Шунингдек, ҳар бир туман ҳокими ва туман ички ишлар бўлимлари раҳбарларининг ёшлар билан ишлаш бўйича ўринбосари лавозими жорий этилди. Бу раҳбарларнинг асосий вазифаси маҳаллада участка инспекторлари билан ишлашни ташкил этишдан иборатдир”[1].

МЕТОД ВА МЕТОДОЛОГИЯ

Шу сабабли, жамият қанчалик юксак даражада демократик бўлса, ундаги фуқароларнинг масъулияти ҳам шу даражада жиддий ва кенг қамровли бўлади. Ҳақиқий демократик жамиятда фуқаро мавжуд ҳуқуқлардан фойдаланувчи боқиманда эмас, балки бу ҳуқуқларга суяниб, жамиятнинг муаммоларини ҳал этишда фаол шахс бўлиши лозимлиги табиий ҳолдир. Баркамол инсонни вояга етказиш ва мафкуравий иммунитетни мустаҳкамлаш масалалари бир кунда ёки бир лаҳзада ўз ечимини тўла топадиган оддий муаммолар тизимига кирмайди, балки узоқ йиллар давомида ҳал қилинади. Бу йўналишда ҳам пировард мақсадларга эришиш учун тадрижийлик асосида иш кўриш, ўзгаришларни босқичма-босқич амалга ошириш давр талабидир. Бу борада фуқароларнинг маънавий баркамоллиги даражасини янада ошириш, ўтмишдан қолган нуқсонларни бартараф этиш, аҳоли, айниқса, ёшларда Ватанамиз мустақиллигини мустаҳкамлаш, Юрт тинчлиги, Халқ фаровонлиги ғояларига садоқат туйғуларини такомиллаштириб бориш мафкуравий иммунитетни шакллантиришнинг энг муҳим ва устувор йўналиши бўлиб қолмоқда.

“Ватанамиз ҳимоясини ишончли қафолатлаётган, мудофаа қобилиятимизни мустаҳкамлаётган ва давлат чегараларимиз дахлсизлигини таъминлаётган тизимли чоратadbирлар комплексини жорий этишни қатъият билан давом эттиришимиз зарур”[2], – деб таъкидлайди Шавкат Мирзиёев.

Шунингдек, Республикамиз Президенти таъкидлаб ўтганларидек, “Умумтаълим мактаблари, лицей ва касб-ҳунар коллежлари, шунингдек, олий ўқув юртларидаги ўқитиш сифати билан боғлиқ, замонавий ўқув режа ва услубларини жорий этиш талаб даражасида эмас. Болалар ва ёшларга махсус фанлар мамлакатимиз ва жаҳон цивилизацияси тарихини, хорижий тилларни ва замонавий компьютер дастурларини чуқур ўргатиш вазифалари ҳали сифатли ва тўлиқ ҳолда ечилгани йўқ. Яна бир муаммони ҳал этиш ҳам ўта муҳим ҳисобланади: бу – педагоглар ва профессор-ўқитувчилар таркибининг профессионал даражаси, уларнинг махсус билимларидир. Бу борада таълим олиш, маънавий-маърифий камолот масалалари ва ҳақиқий кадриятларни шакллантириш жараёнларига фаол кўмак берадиган муҳитни яратиш зарур. Учинчи вазифа – таълим муассасаларини, иқтисодиёт, ижтимоий соҳа ва ҳар бир ҳудуднинг зарур мутахассисларга бўлган талабини тўғри аниқлашни танқидий таҳлил қилишдир. Барчамизнинг фарзандларимиз тўғрисида, ҳеч бир муболағасиз айтиш керакки, мамлакатимизнинг келажаги ҳақида кетяпти”[3].

Ёш авлод таълим-тарбияси, унда юксак маънавият тамойиллари ва мафкуравий иммунитетни шакллантириш ҳамма вақт жамият олдидаги муҳим вазифадир. Зеро, жамият келажаги, халқ, миллатнинг давомийлиги, Ватан тараққиёти ана шу тарбиянинг тўғри йўлга қўйилиши ва самарадорлигига боғлиқ. Бу яна шунинг учун ҳам зарурки, кейинги пайтларда баъзи хориж оммавий ахборот воситаларида ёшларни маънавий жиҳатдан бузишга қаратилган тарғибот-ташвиқот ишлари олиб борилаётганлиги маълум бўлиб қолмоқда. Айрим муҳолифларимиз, хориждаги бир қанча матбуот органлари, Интернетдан устакорона фойдаланувчилар ноҳолис хулосалар, бузғунчи ғояларни тарқатишни давом эттирмоқда.

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАСИ

Аҳоли, айниқса ёш авлод маънавиятини бузишга интилаётган кимсалар чет элдаги ҳомийларидан мадад олади. Илгари улар ашаддий ақидапараст ҳомийлардан моддий ва маънавий мадад олган бўлса, энди эса “рангли инкилоб” ижодкорлари, “демократия

транзити” ғояларини тарқатувчи мафкуравий полигонлар билан ҳам алоқа боғлаган. Бундай қора ниятли кучларнинг ўз вақтида махв этилиши Ўзбекистонда тинчлик ва осойишталикни мустаҳкамлаш, мустақиллик ва миллий хавфсизликни қўриқлаш учун кучли давлатнинг бўлиши зарурлигини исботлади. Кучли давлат бўлмаса, демократия ва тараққиётни сақлаш, ислохотларни муваффақиятли давом эттириш мумкин эмас. Биз истиқлолни кўз қорачиғидай асраш учун жонажон давлатимиз атрофида янада жипслашишимиз лозим. Бу борада халқимизга хос бўлган эл-юрт, маҳалла-қўй назаридан қолмаслик, дину диёнатдан ташқари чикмаслик, ор-номус, ҳамият, мардлик, виждон амрига итоат этиш адолатпарварлик, ҳақгўйлик сифатлари йўқолмаслиги керак. Ҳаё, андиша, лафз, омонатга хиёнат қилмаслик, ростгўйлик халқимиз тафаккурдан мустаҳкам ўрин олиб келган. Шундай қилиб, маънавий тарбия, одоб-ахлоқ, маърифат - ёт ғоялар, зарарли таҳдидларни бартараф этишда асосий кучдир. Қайсики, “Ёшларимиз, фарзандларимизнинг ёниб турган кўзлари, ғайрат-шижоати, билимга интилиши, дунёда ҳеч кимдан кам бўлмайман, деган ҳаракатини ёруғ келажагимизнинг, эзгу мақсадларимизга эришишнинг асосий омили ва гарови сифатида кўрамиз” [4, 246-247-бетлар].

Хуллас, бугунги кунда жамият ҳаётида кечаётган жараёнларни чуқур таҳлил қилиш, турли ғоявий-мафкуравий таҳдидлардан огоҳ бўлиш, хориждан кириб келаётган мамлакатимиз манфаатларини, миллий анъана ва қадриятларимизга ёт ғоя ва қарашлар қандай мақсадни кўзлаётганини англаб етиш ҳам мафкуравий профилактикага ёрдам беради. Бу борада оммавий ахборот воситалари, радио, телевидение орқали аҳоли, айниқса, ёшлар ўртасида изчил тарғибот ва ташвиқот ишларини йўлга қўйиш, уларнинг таъсирчанлигини оширишга эришиш ҳам муҳим аҳамият касб этади.

МУҲОКАМА

Бугунги кунда мафкуравий хавфсизликни таъминлашда ёш авлод масъулиятини ошириш ва уни такомиллаштириш зарур. Бунинг учун энг аввало, фуқароларимизнинг билимлари, кўникма, малака ва ҳиссиётлари билан ҳисоблашиш зарур. Зероки, ушбу хусусиятларни такомиллаштиришда миллий ғоя ва унинг амал қилишида, асосан, учта жиҳатни алоҳида ажратиб кўрсатиш мумкин: а) муайян миллатга оид кишиларнинг ижтимоий онги билан боғлиқлик; б) уни шу миллатга хос ўзаро муносабат ва фаолият орқали амалга ошириш; в) иқтисодий, ижтимоий, сиёсий, моддий ва маънавий соҳадаги бирор мақсад ёки идеал тарзида намоён бўлиш. Бу жиҳатлар ҳақида фикр юритганда, аввало, миллий ғоянинг миллатга мансуб кишилар жумладан ёш авлод онгида акс этиши, уларда хилма-хил туйғулар, эҳтиёж ва мақсадларнинг пайдо бўлишига сабаб бўлишини алоҳида таъкидлаш лозим. Бундан ташқари, миллий ғоя ижтимоий онгда бирор билим ёки ҳақиқат сифатида сақланади, авлоддан авлодга узатилади, мерос сифатида қолдирилади. Муайян миллатга мансуб кишилар табиатга, ижтимоий муҳитга, иқтисодий, сиёсий ўзгаришлар ва бошқаларга, ҳатто ўзларига нисбатан муносабатда ҳам миллий ғоя талабларига эътибор беради. Бир томондан, у билан боғлиқ воқелик қонунларига, талаб ва қоидаларига амал қилсалар, иккинчи томондан эса, ўз фаолият ва хатти-ҳаракатларида бу борадаги одат ва анъаналарни бажаришга ҳаракат қиладилар. Ворислик тарзида мерос қолдирилган миллий ғоя ва унинг тамойиллари шу маънода кишиларнинг ушбу йўналишдаги фаолияти ва хатти-ҳаракати орқали намоён бўлади ҳамда воқеликка айланади.

ХУЛОСА

Юқоридаги фикрлардан қуйидаги хулосаларга келиш мумкин:

а) ҳар қандай миллат ижтимоий-тарихий бирлик сифатида ўзига хос, бетакрор жиҳатларга эга. Ўз миллий ғоясининг объекти ва субъекти сифатида ҳар бир миллат уни ривожлантириб, такомиллаштириб боради. Шу билан бирга, ўзи ҳам ижтимоий тараққиёт жараёнида ўзгариб, янгиланиб, ранг-баранг жиҳатлар кашф этади;

б) миллий ғоя миллий маконда шаклланади, ранг-баранг тарзда намоён бўлади, ёшлар онгига таъсир қилади, улар учун маънавий мезон ролини ўйнайди, ижтимоий ривожланиш жараёнида доимо янгиланиб, авлоддан авлодга ўтиб боради;

в) мафқуравий хавфсизликни таъминлашда ёш авлод масъулиятини ошириш ва уни такомиллаштириш бугунги куннинг долзаб масалаларидан бири эканлигини унутмаслигимиз;

г) миллий ғоя ёш авлоднинг ўзаро муносабатлари, ижтимоий фаолияти, хатти-ҳаракатлари ҳамда улар билан боғлиқ бўлган эҳтиёж, қизиқиш ва интилишлар учун асос бўлади, мақсад ва идеаллар сифатида Ўзбекистон ёшларини улкан ишларга сафарбар қилади.

REFERENCES

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимидаги маърузаси - “Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови”. // “Халқ сўзи”, 2016 йил 8 декабрь.
2. Ўзбекистон Республикаси Бош Вазири Шавкат Миромонович Мирзиёевнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги нутқи. // “Халқ сўзи”, 2016 йил 9 сентябрь.
3. Мирзиёев Ш.М “Танқидий таҳлил, қатъий тартиб интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қонидаси бўлиши керак”.// “Халқ сўзи” 2017, 16 январь.
4. Dinshunoslik asoslari. O‘quv qo‘llanma / Ochildiev A. va boshqalar. -Toshkent: “Toshkent islom universiteti” nashriyot-matbaa birlashmasi. 2013.
5. Haqqulov N.Q. Perfect generation - personality of private education and humanity facilities // "МИРОВАЯ НАУКА" международное электорнное научно-практическое периодическое издание. -2019.- №2(23). - С.62-63
6. Сафаров А.И., Хаккулов Н.К. Свойственные качества совершенному человеку в суфизме // Современная наука как социально-политический факторразвития государства: материалы международной научно практической конференции (10 мая 2019г., Москва) Отв. ред. Зарайский А.А.– Издательство ЦПМ «Академия Бизнеса», Саратов 2019. С. 48-50.